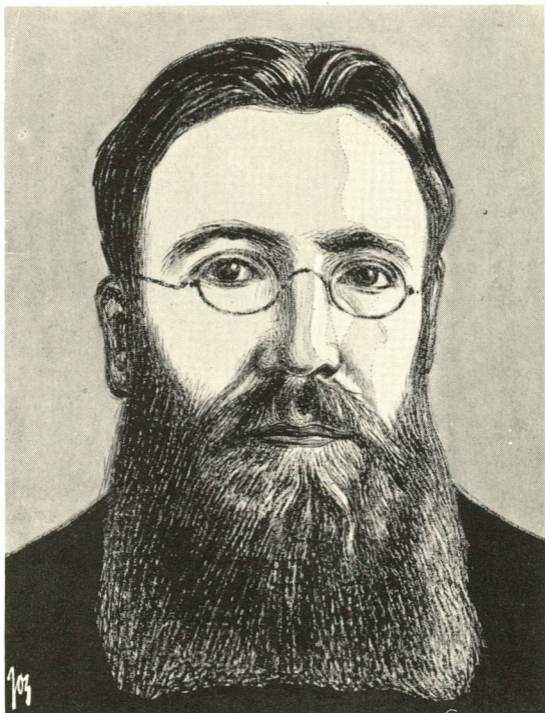

JACOB, Antoon, literatuur-historicus, hoogleraar, activist (Boom 8 maart 1889 - Antwerpen 23 februari 1947).

Na studie aan het Antwerps atheneum en de universiteit te Gent (Germaanse filologie, gepromoveerd in 1911) was hij in 1912-'13 werkzaam aan de universiteitsbibliotheek te Gent en in 1913-'14 aan het atheneum aldaar. Week in 1914 uit naar Amsterdam, doch keerde nog eind 1915 naar Antwerpen terug. Docent in de Nederlandse en algemene letterkunde aan de Vlaamse hogeschool te Gent. Op 3 april 1920 tot tien jaar buitengewone hechtenis veroordeeld (in 1921 veranderd in vijf jaar); kwam in 1923 uit de gevangenis en woonde daarna in het Antwerpse. In 1934 werd Jacob lector Nederlands te Hamburg, later (1937) hoogleraar aldaar. In 1935 gehuwd met Francisca Heidl. Werd op 2 augustus 1941 benoemd tot docent in de letterkunde aan de rijksuniversiteit Gent ter vervanging van August Vermeulen. In 1945 gevangen gezet, werd hij ziek uit de gevangenis ontslagen en stierf in het St.-Elisabeth-ziekenhuis te Antwerpen.

Was reeds als atheneumstudent voorzitter van De Vlaamsche Bond (1905) en secretaris van De Goedendag; in Gent was hij lid van Ter Waarheid. De uitgeweken leraar werkte mee aan De Vlaamsche Stem, met Vlaams-Belgische strekking, en werd op 1 juni 1915 lid van de redactie, die hij na het incident van Bussum samen met René de Clercq waarnam. Wegens zijn verdediging van een voorwaardelijke loyaliteit t.o.v. België werd hij bij Koninklijk Besluit van 5 oktober 1915 geschrapt van de lijst van kandidaten voor het leraarschap aan de athenea. Nog voor eind 1915 naar Antwerpen teruggekeerd, werd hij medewerker aan Het Vlaamsche Nieuws en wierp er de activistische fakkel in het socialistische kamp. Als gematigd activist (Jong-Belg), maakte hij als lid van de unionistische fractie deel uit van de Raad van Vlaanderen, die hij na het uitroepen van de Vlaamse zelfstandigheid (1917) verliet. Samen met H. Vos en M. Rudelsheim in een bekend proces veroordeeld, maakte hij door zijn onverzettelijke houding en zijn weigering om tegen de belofte van politieke non-activiteit te worden vrijgelaten,

grote indruk op de massa. Van de gevangenis uit trachtte hij de politiek der Frontpartij te beïnvloeden en stuwde hij de amnestiebeweging voort, die na zijn vrijlating een groot elan kreeg, o.a. door zijn actie voor August Borms, het symbool van het activisme. Gedurende deze jaren was hij in drukke correspondentie met P. Geyl, die toen nauw betrokken was bij het Vlaams-nationalisme.

A. Jacob door J. de Swerts (1923).

De uiterst links gerichte Jacob keerde zich niet tot het socialisme, doch ontwikkelde zich, na met de Frontpartij in onmin te zijn geraakt, tot een zuivere, doctrinaire en radicale Vlaams-nationalist en Groot-Nederlander, een „puritein van gedachte” (Wies Moens). In Hamburg raakte hij in de ban van het nationaal-socialisme. Hij spande er zich met C. Borchling in voor een betere en bredere samenwerking tussen de jonge studentengeneratie in Vlaanderen, waar hij tal van voordrachten hield, en Neder-Duitsland. Gedurende de Tweede Wereldoorlog was hij een fervent aanhanger van de Rijksgedachte. Hij was lid van de Kultuurraad. Het voorstel om hem in 1941 tot hoogleraar aan de universiteit te Brussel te benoemen, stuitte op tegenstand, wat de Duitsers ertoe bracht deze universiteit te sluiten.

Jacob, die in 1921 tot de Ruimte-groep behoorde, heeft in zijn vroegere periode verdienstelijk literair-historisch werk geleverd over de Vlaamse letterkunde in de negentiende eeuw.

WERKEN: *Briefwisseling van, met en over H. Conscience uit de jaren 1837-1851* (1913-'22); - *Höfkens politieke briefwisseling met F.A. Snellaert* (1917); - *Conscience's Artevelde en de nationale inslag bij de historische roman* (1918); - *De Vlaamse Stem* (1920); - *Het Vlaams Konflikt en het Federalistische Beginsel* (1921); - *Het Witboek van het Vlaamsche Idealisme* (1921); - Inleiding tot K. Broeckaert, *Borgers in den Estaminé* en tot *Den jongen Tobias* (spectatoriale geschriften I en II, 1922 en '24); - *Borms in de cel* (1925); - *H. Conscience en de Belgische Politiek*, in *De Gids* (1928); - *Toespraak voor Willem de Vreese*, in *Roeping* (1934); - *René de Clercq. Levensbericht*, in *Jaarboek der Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde*

te Leiden (1937); - Flandern, Holland, Deutschland in ihren geistigen Beziehungen seit dem Westfälischen Frieden, in Quickborn (1939); - Die Dichterfront. Sänger und Führer, in R.P. Oszwald, Deutsch-niederländische Symphonie (1937; 1944, tweede uitgave).

LITERATUUR: *Dr. A. Jacob vrij, in De Ploeg, jg. 5 (24 november 1923); - A. Mermans, Na het Dietsch Studentencongres Dr. Antoon Jacob opnieuw Professor aan de Gentsche Universiteit, in Volk en Staat (4 april 1941); - R.P. Oszwald, Deutsch-niederländische Symphonie (1944, tweede uitgave); - H.J. Elias, Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914/1939, I-III (1969); - A.W. Willemsen, Het Vlaams-nationalisme. De geschiedenis van de jaren 1914-1940 (1969, tweede uitgave).*

GILBERT DE SMET